<u>המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות בישראל</u>

אמנות חזותית, ביבליותרפיה, דרמה, מוסיקה, פסיכודרמה, תנועה ומחול

ספטמבר 2026

מתווה ועקרונות מנחים להכשרה המעשית בתוכניות לטיפול באמצעות אומנויות בישראל

המסמך חובר על ידי ועדת אד הוק, מתוך שיח בישיבות המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות ועבודה מתמשכת עם מרכזות ההכשרה המעשית בתכניות השונות.

חברי.ות הועדה: יו"ר: נורית אופיר- סמינר הקיבוצים. פרופ' עינת מטצל- אוניברסיטת בר אילן, ד"ר גל אברמובסקי – מכללת בית ברל, פרופ' ג'ו צ'מנסקי כהן- אוניברסיטת חיפה, ד"ר חוה וייס- מכללת דוד ילין, איה כץ- מכללת ספיר, אילת נבון -אוניברסיטת תל חי, ד"ר עדי צמחוני- מכללת הרצוג, מזל לוי- אוניברסיטת בר אילן, זאביק אלישע נוימן- ועדת ברה"ן ביה"ת.

מבנה המסמך:

- **מבוא**
- **פרק א:** מטרות המסמך ועקרונות יסוד
- **פרק ב:** הגדרות
- **פרק ג:** מסגרות ההכשרה המעשית
- **פרק ד:** מדריכות והדרכה
- **פרק ה:** ההכשרה המעשית המתקדמת (שנה ג')
- **פרק ו:** היקף ההכשרה המעשית, דרישות שעות והיעדרויות
- **פרק ז:** הנחיות לזמן חירום
- **פרק ח:** הוראות מעבר, הפסקת לימודים והשלמת ההכשרה
- **סיכום**

<u>המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות בישראל</u>

אמנות חזותית, ביבליותרפיה, דרמה, מוסיקה, פסיכודרמה, תנועה ומחול

מבוא

ההכשרה המעשית בטיפול באמצעות אומנויות מהווה את ליבת ההכשרה המקצועית של הלומדים/ות בתכניות טיפול באמצעות אומנויות, ומטרתה לתמוך בהתפתחותם המקצועית והאתית תוך שמירה על איכות הטיפול ורווחת המטופלים/ות. ההכשרה המעשית בשלושת שנות ההכשרה בטיפול באמצעות אמנויות- נמצאת באחריות תכניות ההכשרה.

מסמך זה מציג את המתווה והעקרונות המנחים להכשרה המעשית בתוכניות לטיפול באמצעות אומנויות בישראל, כפי שגובשו על ידי ועדה מקצועית מטעם המועצה העליונה להכשרת מטפלים באמצעות אומנויות, בשיתוף ראשי/ות תוכניות ההכשרה, נציגי/ות יה"ת ורכזי/ות ההכשרה המעשית בתוכניות ההכשרה. המסמך אושר על ידי המועצה העליונה.

1.1 פרק א': מטרות המסמך ועקרונות יסוד

מטרת המסמך היא להגדיר מסגרת מקצועית משותפת להכשרה המעשית, אשר תשמש בסיס משותף לכלל תוכניות ההכשרה, תוך שמירה על איכות ההכשרה, האחריות המקצועית והאתית ועל רמת כשירות גבוהה של בוגרי/ות התוכניות. המסמך מתייחס לכלל תוכניות ההכשרה בטיפול באמצעות אומנויות בישראל ולששת תחומי הטיפול באמצעות אומנויות: אמנות חזותית, תנועה ומחול, מוזיקה, דרמה תרפיה, פסיכודרמה וביבליותרפיה. המסמך נועד ליצור שפה מקצועית משותפת ועקרונות מוסכמים, תוך מתן מקום למאפייניה הייחודיים של כל תוכנית, מסגרת ההכשרה ותחום ההתמחות.

המתווה והעקרונות המנחים מבוססים על מתווה המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) לתואר השני בטיפול באמצעות אומנויות, ונכתבו בהתייחס לעקרונות הקוד האתי של יה"ת, המהווים תשתית מקצועית לעבודת המטפל/ת באמצעות אומנויות ולהכשרתו/ה. בהתאם לכך, המסמך מבקש להבטיח כי ההכשרה המעשית תתקיים מתוך מחויבות לטובת המטופלים/ות, לאחריות מקצועית, לשמירה על גבולות מקצועיים, לכבוד האדם ולפיתוח כשירות קלינית ואתית.

ההכשרה המעשית מהווה רכיב מרכזי בהתפתחות הזהות המקצועית של המטפל/ ת באמצעות אומנויות. היא מאפשרת ללומדים/ות לשלב בין ידע התאורטי לבין התנסות קלינית, לפתח חשיבה מקצועית ורפלקטיבית, לרכוש מיומנויות טיפול והדרכה, ולהפנים את האחריות האתית הכרוכה

בעבודה הטיפולית. המסמך מבקש להציע מסגרת מנחה משותפת לכלל תכניות ההכשרה. יישומו נעשה בהתאם לדרישות מל"ג ומשרד הבריאות, לנהלי המוסדות האקדמיים ולהוראות הדין, תוך הפעלת שיקול דעת מקצועי מצד תוכניות ההכשרה ומסגרות ההכשרה המעשית, ובהתייחסות לקוד האתי של יה"ת.

2.1 פרק ב': הגדרות

לצורך מסמך זה יחולו ההגדרות שלהלן:

סטודנט/ית

אדם הרשום לתוכנית לתואר שני בטיפול באמצעות אומנויות במוסד להשכלה גבוהה מוכר מל"ג, במהלך שנות הלימוד האקדמיות (שנים א'–ב'). בתקופה זו ההכשרה המעשית מהווה חלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים לתואר.

לומד/ת

אדם המשתתף בשנת ההכשרה המעשית המתקדמת (שנה ג'), לאחר סיום לימודיו בתוכנית לתואר שני בטיפול באמצעות אומנויות ובהתאם לתנאי המעבר שנקבעו על ידי תוכנית ההכשרה ולמתווה המל"ג. השימוש במונח "לומד/ת" במסמך זה נועד להבחין בין שלב ההכשרה המעשית המתקדמת לבין תקופת הלימודים לתואר השני, ואינו מעיד כשלעצמו על מעמד אקדמי או תעסוקתי.

תוכנית הכשרה

תוכנית לתואר שני בטיפול באמצעות אומנויות, המוכרת על ידי המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג), וכן תוכנית ההכשרה המעשית המתקדמת הפועלת במסגרתה או מטעמה.

הכשרה מעשית

רצף ההתנסויות הקליניות, ההדרכה והלמידה המקצועית המתקיימים במסגרת תוכנית ההכשרה, במטרה לפתח ידע, מיומנויות, זהות מקצועית וכשירות קלינית ואתית של המטפל באמצעות אומנויות.

<u>המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות בישראל</u>

אמנות חזותית, ביבליותרפיה, דרמה, מוסיקה, פסיכודרמה, תנועה ומחול

שנת הכשרה מעשית מתקדמת (שנה ג')

שנת הכשרה מקצועית המתקיימת לאחר סיום הלימודים בתוכנית לתואר שני בטיפול באמצעות אומנויות, ובהתאם לתנאי המעבר שנקבעו על ידי תוכנית ההכשרה. כל עוד לא נשלמה הסדרת מקצוע הטיפול באמצעות אמנויות בחקיקה, שנה זו אינה מהווה שנת סטאז', אלא שנת הכשרה מעשית מודרכת ומפוקחת, שמטרתה להעמיק את היכולות הקליניות, לבסס את הזהות המקצועית ולהרחיב את האחריות הטיפולית, תוך המשך ליווי והדרכה מקצועיים.

מסגרת הכשרה מעשית

מסגרת טיפולית, חינוכית, שיקומית או קהילתית, שאושרה על ידי תוכנית ההכשרה לצורך קיום ההכשרה המעשית, ועומדת בדרישות המפורטות במסמך זה.

מדריך/ה בשטח

מטפל/ת באמצעות אומנויות או בעל/ת מקצוע טיפולי אחר/ת, בהתאם לקריטריונים המפורטים במסמך זה, המעניק/ה הדרכה קלינית אישית לסטודנט/ית או ללומד/ת במסגרת ההכשרה המעשית. ההדרכה מתמקדת בליווי העבודה הטיפולית השוטפת, בפיתוח מיומנויות קליניות, בשיקול דעת מקצועי ובשמירה על איכות הטיפול ורווחת המטופלים/ות.

מדריך/ה קבוצתי/ת מטעם תוכנית ההכשרה: מדריך/ה מטעם תוכנית ההכשרה, האחראי/ת על קורס ההדרכה הקבוצתית המלווה, בתוך המוסד האקדמי, את ההכשרה המעשית לאורך שנות ההכשרה. ההדרכה הקבוצתית מהווה מרחב ללמידה, לרפלקציה, להמשגה תאורטית וקלינית, לפיתוח הזהות המקצועית ולשילוב בין הלמידה האקדמית לבין ההתנסות המעשית.

רכז/ת הכשרה מעשית: איש/אשת סגל מטעם תוכנית ההכשרה, האחראי/ת על תכנון, תיאום וליווי ההכשרה המעשית. במסגרת תפקידו/ה אחראי/ת, בין היתר, על שיבוץ סטודנטים/ות ולומדים/ות במסגרות ההכשרה, אישור מסגרות ההכשרה ובחינת התאמת המדריכים/ות לדרישות התוכנית, קיום קשר מקצועי עם מסגרות ההכשרה ומתן מענה לסוגיות הנוגעות להכשרה המעשית. בנוסף, מהווה כתובת מקצועית להתייעצות ולטיפול במצבים חריגים במהלך ההכשרה.

<u>המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות בישראל</u>
אמנות חזותית, ביבליותרפיה, דרמה, מוסיקה, פסיכודרמה, תנועה ומחול

הדרכה: תהליך מקצועי שיטתי המלווה את ההכשרה המעשית, במטרה לפתח חשיבה קלינית, יכולת רפלקטיבית, שיקול דעת מקצועי ואתי, וזהות מקצועית של המטפל/ת באמצעות אומנויות.

מטופל: אדם, משפחה, קבוצה או מערכת המקבלים שירות טיפולי במסגרת ההכשרה המעשית.

יה"ת: האגודה לטיפול באמצעות אומנויות בישראל.

מל"ג: המועצה להשכלה גבוהה.

פרק ג': מסגרות ההכשרה המעשית

3.1 עקרונות כלליים

ההכשרה המעשית תתקיים במסגרות מקצועיות המאפשרות לסטודנטים/ות וללומדים/ות התנסות טיפולית איכותית, רציפה ומודרכת, בהתאם למטרות ההכשרה, לעקרונות מסמך זה, לדרישות המל"ג ומשרד הבריאות וכן לעקרונות הקוד האתי של יה"ת. בחירת מסגרות ההכשרה תיעשה מתוך מחויבות להבטחת איכות ההכשרה, בטיחות המטופלים/ות, התפתחותם המקצועית של הסטודנטים/ות והלומדים/ות, וקיומה של סביבת למידה מקצועית, תומכת ואתית.

3.2 מסגרות הכשרה מאושרות

ככלל, ההכשרה המעשית תתקיים באחת מן המסגרות הבאות:

- מסגרות ציבוריות בתחומי הבריאות, החינוך, הרווחה והשיקום, המפוקחות על ידי משרד הבריאות, משרד החינוך או משרד הרווחה והביטחון החברתי.
- מסגרות טיפוליות, חינוכיות, שיקומיות או קהילתיות הפועלות במסגרת רשויות מקומיות או גופים ציבוריים.
- באזורים שבהם אין היצע מספק של מסגרות ציבוריות מתאימות, ניתן לאשר מסגרות טיפוליות פרטיות או עמותות, ובלבד שנבדקו ואושרו מראש על ידי רכז/ת ההכשרה המעשית וראש/ ת התוכנית, ונמצא כי הן עומדות בדרישות ההכשרה מבחינת איכות הטיפול, ההדרכה, הפיקוח המקצועי והיקף ההתנסות הנדרש.

3.3 קריטריונים לאישור מסגרת הכשרה

תוכנית ההכשרה תאשר מסגרת להכשרה מעשית לאחר שנמצא כי מתקיימים בה, בין היתר, התנאים הבאים: מתקיימת פעילות טיפולית סדירה, רציפה ומפוקחת, ניתן להעמיד לרשות הסטודנט/ית או הלומד/ת אוכלוסיית מטופלים/ות המתאימה למטרות ההכשרה, קיימת אפשרות לקבלת הדרכה מקצועית בהתאם לעקרונות המפורטים במסמך זה, מתקיימת סביבת עבודה מקצועית ואתית המאפשרת למידה, התפתחות ושמירה על טובת המטופלים/ות. כמו כן, המסגרת מאפשרת עמידה בדרישות ההכשרה מבחינת היקף הפעילות, מגוון ההתנסויות ואופי ההתערבויות הטיפוליות. מומלץ להעדיף מסגרות בהן תתאפשר השתלבות בישיבות צוות רב-מקצועיות.

3.4 הכשרה במקום העבודה

ככלל, לא תאושר הכשרה מעשית במסגרת מקום עבודתו של הסטודנט/ית או הלומד/ת. במקרים חריגים, שבהם מבקשת התוכנית לשקול חריגה מעיקרון זה, תידרש בחינה מקצועית שתוודא כי מתקיימת הפרדה ברורה בין תפקיד הלומד/ת כעובד/ת לבין תפקידו/ה במסגרת ההכשרה המעשית, וכי נשמרים תנאי הכשרה, הדרכה והערכה העומדים בדרישות מסמך זה.

3.5 אחריות תוכנית ההכשרה

תוכנית ההכשרה, באמצעות רכז/ת ההכשרה המעשית, אחראית לאישור מסגרות ההכשרה ולבחינה תקופתית של מסגרות ההכשרה המאושרות והתאמתן לדרישות מסמך זה. תוכנית ההכשרה אחראית על קיום קשר מקצועי רציף עם מסגרות ההכשרה לצורך הבטחת איכות ההכשרה המעשית.

פרק ד': מדריכים והדרכה

4.1 עקרונות כלליים

ההדרכה מהווה מרכיב מרכזי בהכשרה המעשית ובפיתוח הזהות המקצועית של המטפל/ת באמצעות אומנויות. מטרתה לתמוך בהתפתחות החשיבה הקלינית, בשילוב בין ידע תאורטי לבין התנסות טיפולית, בפיתוח יכולת רפלקטיבית ובגיבוש שיקול דעת מקצועי ואתי. ההכשרה המעשית תלווה לאורך כל תקופת ההכשרה בהדרכה מקצועית סדירה, אישית וקבוצתית, המותאמת לשלב

ההכשרה ולמאפייני המסגרת הטיפולית.

4.2 מדריך/ה בשטח

המדריך/ה בשטח אחראי/ת לליווי המקצועי של הסטודנט/ית או הלומד/ת במסגרת ההכשרה המעשית, ומהווה גורם מרכזי בפיתוח היכולות הקליניות, האחריות המקצועית והזהות הטיפולית. ככל הניתן, ימונה לתפקיד מדריך/ה בשטח מטפל/ת באמצעות אומנויות מאותו תחום התמחות שבו לומד/ת הסטודנט/ית או הלומד/ת. המדריך/ה יהיה/תהיה בעל/ת ניסיון מקצועי קליני של חמש שנים לפחות, מסיום שנת ההכשרה המעשית המתקדמת.

מומלץ כי המדריכים/ות יהיו רשומים/ות במעמד מדריך או מצויים/ות במסלול הסמכה להדרכה ביה"ת. עם זאת, לפי שיקול התכניות, ניתן לאשר מדריכי/ות אחרים/ות וזאת כאשר יש להן.ם ניסיון קודם רב שנים בהדרכה, ומטעמים מקצועיים חריגים נכון לאפשר להן/ם להדריך (לאחר ראיון קבלה).

4.3 מדריכים מתחומי טיפול נוספים

במקרים שבהם לא ניתן לשבץ מדריך/ה באמצעות אומנויות מאותו תחום התמחות, ניתן לאשר מדריך/ה מתחום טיפולי מוכר אחר, בהתאם לשיקול דעתה של תוכנית ההכשרה. בכלל זה ניתן לאשר: מדריכ/ה מטפל באמצעות אומנויות עם ניסיון של לפחות 5 שנים שמסיבותיו/ה אינו/ה חבר/ה ביה"ת, מדריכ/ה מטפלת באמצעות אמנויות מתחום התמחות אחר מזה של הסטודנט/ית, פסיכולוג/ית קליני המוסמך/ת להדרכה, עובד/ת סוציאלי/ת בעל/ת תואר שני המוסמך/ת להדרכה, פסיכולוג/ית חינוכי/ת, רפואי/ת או קרימינולוג/ית קליני/ת מומחה/ית, בעל/ת ניסיון מקצועי והכשרה בפסיכותרפיה, המוסמך/ת להדריך בתחומו/ה, או פסיכיאטרים/ות שמוסמכים להדרכה מטעם האיגוד המקצועי שלהם/ן, בוגרי/ות ביה"ס לפסיכותרפיה.

4.4 הדרכה נוספת

כאשר ההדרכה הניתנת אינה ע"י מדריכ/ה מתחום הלימודים של הסטודנט/ית, ובמידה והמוסד מאפשר זאת, ניתן לספק הדרכה חיצונית נוספת ממטפל/ת באמצעות אומנויות מתחום האמנות של הסטודנט/ית, או לדרוש זאת מהסטודנט/ית, בהתאם למתווה ההדרכה בתכנית (הדרכה כפולה).

4.5 סטינג ההדרכה

מפגשי ההדרכה האישית יתקיימו אחת לשבוע, במשך 45–60 דקות, באופן פרונטלי ובתנאים המאפשרים שיח מקצועי, רציף וחסוי. במקרים חריגים, שבהם לא ניתן לקיים הדרכה פרונטלית לאורך זמן בשל נסיבות ביטחוניות, בריאותיות או נסיבות אחרות שאושרו על ידי תוכנית ההכשרה, ניתן יהיה לקיים את ההדרכה באופן מקוון או טלפוני, וזאת באישור מראש של רכז/ת ההכשרה המעשית, ובלבד שנשמרים הסטנדרטים המקצועיים של ההדרכה, לרבות רציפות, פרטיות ואיכות התהליך ההדרכתי.

4.6 ההדרכה הקבוצתית במסגרת תכנית ההכשרה

לצד ההדרכה האישית בשטח, כל סטודנט/ית ולומד/ת ישתתפו בקבוצת הדרכה מטעם תוכנית ההכשרה, לאורך תקופת ההכשרה המעשית, כחלק מתכנית הלימודים. ההדרכה הקבוצתית מהווה מרחב ללמידה, לרפלקציה ולהמשגה תאורטית וקלינית של ההתנסות המעשית, ותומכת בעיבוד ובהמשגה של ההתנסות המעשית ובשילוב בין הלמידה האקדמית לבין העבודה בשדה לטובת העמקת פיתוח הזהות המקצועית. ההמלצה היא כי מספר המשתתפים/ות בקבוצת ההדרכה לא יעלה על שמונה. עם זאת, לכל תכנית הכשרה שמורה הזכות לקבוע את גודל הקבוצה בהתאם למבנה תכנית הלימודים וצרכי הסטודנטים/ות תוך שמירה על איכות ההדרכה והסטנדרטים האתיים והקליניים המתחייבים.

4.7 הערכה ומשוב

הליך המשוב וההערכה נועד בראש ובראשונה לקדם את ההתפתחות המקצועית של הסטודנטים/ות והלומדים/ות. הליך המשוב מהווה כלי ללמידה, לרפלקציה ולשיפור מתמשך, לצד היותו בסיס להערכת עמידה בדרישות ההכשרה. הערכת ההתקדמות המקצועית של הסטודנטים/ות והלומדים/ות מהווה חלק בלתי נפרד מתהליך ההכשרה המעשית. המדריכים/ות בשטח יקיימו שיחות משוב תקופתיות עם הסטודנטים/ות והלומדים/ות במהלך שנת ההכשרה, במטרה ללוות את ההתפתחות המקצועית, לזהות חוזקות ואתגרים ולסייע בקידום תהליך הלמידה. בנוסף, ימלאו המדריכים/ות בשטח טופסי הערכה באמצע שנת ההכשרה ובסיומה, בהתאם להנחיות ולנהלים של תוכנית ההכשרה. תוכנית ההכשרה תהיה אחראית לריכוז ההערכות, למעקב אחר התקדמות הסטודנטים/ות והלומדים/ות ולמתן מענה מקצועי במקרים שבהם עולים קשיים, פערים או צורך בהתערבות.

4.8 הדרכה על הדרכה

מומלץ כי מסלולי ההכשרה יציעו למדריכים/ות קבוצות "הדרכה על הדרכה" אשר מספר המשתתפים/ות בהן לא יעלה על שמונה בקבוצה. עם זאת, התכניות רשאיות לקבוע מספר משתתפים/ות אחר שיאפשר הדרכה קלינית ומקצועית ראויה לפי מתווה התכנית. לא ניתן לחייב מדריכים/ות או תכניות להציע "הדרכה על הדרכה" למדריכי/ות השטח, אך מומלץ כי מדריכים/ות חדשים/ות בתכנית או במעמד "הסמכה להדרכה" יקבלו "הדרכה על הדרכה". הדרכה על הדרכה תינתן על ידי מדריכים/ות במעמד "מדריך בכיר" ביה"ת.

החל מה 1.9.2028, יה"ת תכיר אך ורק בשעות "הדרכה על הדרכה" שניתנו ע"י מדריכים/ות בכירים/ות מוסמכי/ות יה"ת. באופן יוצא דופן ולפי שיקול מקצועי של ראש/ת התוכנית ורכז/ת ההכשרה המעשית יהיה ניתן לקבל "הדרכה על הדרכה" ממדריכים/ות הידועים/ות כמומחים/ות בתחומם/ן או ממדריכים/ות מנוסים/ות שאינם/ן מוסמכי/ות יה"ת אשר נותנים/ות הדרכה על הדרכה כבר עכשיו בתוכניות, ולהם ניסיון של 10 שנים לפחות. מסגרת ה"הדרכה על הדרכה" תהיה בהיקף של כ- 24-28 שעות בשנה, בפריסה שנתית לשיקול דעתן של התכניות (1 ש"ש אחת לשבועיים / 3 שעות אחת לחודש / 4 שעות- 6 פעמים בשנה).

4.7 אחריות תוכנית ההכשרה

תוכנית ההכשרה אחראית לוודא כי ההדרכה הניתנת במסגרת ההכשרה המעשית עומדת בדרישות מסמך זה, וכי המדריכים/ות עומדים/ות בקריטריונים המקצועיים שנקבעו.

פרק ה': שנת ההכשרה המעשית המתקדמת (שנה ג')

5.1 מטרת שנת ההכשרה המעשית המתקדמת

שנת ההכשרה המעשית המתקדמת מהווה שלב המשך בהכשרת מטפלים/ות באמצעות אומנויות, לאחר סיום הלימודים האקדמיים לתואר השני, וזאת בהתאם למתווה המל"ג. מטרתה לאפשר העמקה של הידע והמיומנויות הקליניות, הרחבת האחריות המקצועית, ביסוס הזהות המקצועית ופיתוח יכולת לעבודה טיפולית עצמאית, תוך המשך ליווי והדרכה מקצועיים. שנה זו

משלימה את תהליך ההכשרה באמצעות הרחבת ההתנסות הקלינית, פיתוח שיקול דעת מקצועי ואתי, וחיזוק הקשר בין הידע התאורטי לבין הפרקטיקה הטיפולית.

5.2 תנאי המעבר לשנת ההכשרה המעשית המתקדמת

המעבר לשנת ההכשרה המעשית המתקדמת יתאפשר לאחר סיום הלימודים בתוכנית לתואר השני בטיפול באמצעות אומנויות ובהתאם לתנאי המעבר שנקבעו על ידי תוכנית ההכשרה, בכפוף למתווה המל"ג. תוכנית ההכשרה רשאית לקבוע כי ההשתתפות בשנת ההכשרה המעשית המתקדמת תתאפשר לאחר השלמת כלל דרישות התואר השני או לאחר השלמת חובות השמיעה בלבד, בהתאם למדיניות המוסד האקדמי ולהוראות המל"ג. במקרים חריגים, רשאית תוכנית ההכשרה לאשר את תחילת שנת ההכשרה המעשית המתקדמת גם כאשר טרם הושלמה עבודת הגמר, ובלבד שהעבודה תוגש במועד שייקבע על ידי התוכנית ובהתאם להוראות המוסד האקדמי.

5.3 מאפייני שנת ההכשרה המעשית המתקדמת

שנת ההכשרה המעשית המתקדמת תכלול הכשרה קלינית מודרכת, הדרכה אישית בשטח והדרכה קבוצתית מטעם תוכנית ההכשרה. הלומדים/ות ישתלבו במסגרת הכשרה מעשית העומדת בדרישות מסמך זה, תוך הרחבת היקף האחריות המקצועית בהתאם לרמת ההכשרה, ותוך המשך ליווי והערכה מקצועיים.

5.4 עקרונות ההכשרה

במהלך שנת ההכשרה המעשית המתקדמת יושם דגש על:

- העמקת היכולות הקליניות והטיפוליות.
- פיתוח חשיבה מקצועית ורפלקטיבית.
- הרחבת היכולת לשלב בין תאוריה לפרקטיקה.
- ביסוס הזהות המקצועית.

- פיתוח אחריות מקצועית ואתית.
- הכנה להשתלבות במערכות הטיפול ובשדה המקצועי.

5.5 אחריות תוכנית ההכשרה

תוכנית ההכשרה אחראית לקבוע את תנאי המעבר לשנת ההכשרה המעשית המתקדמת, ללוות את הלומדים/ות במהלך השנה, ולוודא כי ההכשרה מתקיימת בהתאם לעקרונות המפורטים במסמך זה, לדרישות התואר שנקבעו על פי המל״ג והמועצה העליונה לטיפול באמצעות אומנויות.

5.6 השלמת שנת ההכשרה המעשית המתקדמת

השלמת שנת ההכשרה המעשית המתקדמת, בהתאם לדרישות תוכנית ההכשרה ולעקרונות המפורטים במסמך זה, מהווה תנאי הכרחי להשלמת ההכשרה המקצועית של המטפל/ת באמצעות אומנויות. השלמת שנה זו מהווה תנאי לקבלת אישור על סיום ההכשרה המעשית, בהתאם לדרישות תכנית ההכשרה, ולעמידה בדרישות הגופים המקצועיים והרשויות המוסמכות.

פרק ו': היקף ההכשרה המעשית, דרישות השעות והיעדרויות

6.1 עקרונות כלליים

ההכשרה המעשית מתקיימת לאורך כל שנות ההכשרה, באופן מדורג ומותאם לשלב ההתפתחות המקצועית של הסטודנטים/ות והלומדים/ות. היקף שעות ההכשרה וההתנסות הקלינית נקבע בהתאם לדרישות המל"ג, לעקרונות מסמך זה ולהנחיות תוכניות ההכשרה, במטרה להבטיח התפתחות מקצועית רציפה, רכישת ניסיון קליני מגוון ופיתוח כשירות מקצועית.

6.2 ההכשרה המעשית במהלך התואר השני (שנים א'–ב')

במהלך שנות הלימודים א'–ב' ישלימו הסטודנטים/ות **600 שעות הכשרה מעשית**, בהתאם לדרישות המל"ג. חלוקת שעות ההכשרה בין שנות הלימוד תיקבע על ידי תוכניות ההכשרה, בהתאם למבנה הלימודים ולמתווה המל"ג. שעות ההכשרה המעשית יכללו, בין היתר, עבודה טיפולית עם

מטופלים/ות ובני משפחותיהם, השתתפות בישיבות צוות, בהשתלמויות מקצועיות ובפעילויות מקצועיות נוספות במסגרת ההכשרה, כתיבת תיעוד ודוחות מקצועיים, השתתפות וביצוע של תהליכי הערכה וקבלה (אינטייקים), וכן פעילויות מקצועיות נוספות הנדרשות במסגרת ההכשרה המעשית. במסגרת ההכשרה המעשית יקבל כל סטודנט/ות **לפחות שעת הדרכה פרטנית אחת בשבוע.** היקף ההכשרה, מרכיביה ודרישותיה יהיו בהתאם למתווה המל"ג ולהנחיות תוכנית ההכשרה.

6.3 ההכשרה המעשית המתקדמת (שנה ג)

במהלך שנת ההכשרה המעשית המתקדמת ישלימו הלומדים/ות **960 שעות הכשרה,** בהתאם לדרישות מל"ג, תכנית ההכשרה ולמתווה המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות בישראל.
מתוך היקף שעות ההכשרה, לפחות **400 שעות** יהיו שעות טיפול ישיר, במסגרת טיפול פרטני, קבוצתי או במסגרות טיפוליות נוספות, בהתאם לאופי ההכשרה ולדרישות תוכנית ההכשרה.

במניין שעות ההכשרה שאינן שעות טיפול ישיר ייכללו: השתתפות בישיבות צוות, השתלמויות מקצועיות ופעילויות מקצועיות נוספות במסגרת ההכשרה, כתיבת תיעוד ודוחות מקצועיים, השתתפות וביצוע של תהליכי הערכה וקבלה (אינטייקים), וכן פעילויות מקצועיות נוספות הנדרשות במסגרת ההכשרה המעשית. יכללו גם הסמינר הקליני והקורסים האקדמיים הנלמדים במסגרת שנת ההכשרה המעשית המתקדמת במוסד האקדמי. נוסף על כך, רשאית תוכנית ההכשרה להכיר בפעילויות מקצועיות התורמות להכשרה ולהתפתחות המקצועית כחלק ממניין שעות ההכשרה, כגון השתתפות בהשתלמויות מקצועיות, הנחיית סטודיו פתוח, פעילות קהילתית בתחומי הטיפול או פעילויות מקצועיות רלוונטיות נוספות.

6.4 אופן חישוב השעות

חישוב שעות ההכשרה יתבצע בהתאם להנחיות תוכנית ההכשרה ובהלימה לדרישות המל"ג. ככלל, ספירת השעות תהא של שעות שעון, ולא שעות אקדמיות. שעה טיפולית פרטנית תיספר כשעה אחת

מלאה, בהנחה שהשעה כוללת 45-60 דקות טיפול בנוכחות המטופל ועד עוד 10-15 דקות לכתיבה וארגון החדר.

במסגרות של ילדים על הרצף האוטיסטי (או אוכלוסיות נוספות עם צרכים מיוחדים ספציפיים), שעת טיפול עשויה להימשך כחצי שעה, ע"פ מסוגלות המטופל ובתיאום עם המקובל במסגרת ההכשרה. מפגש כזה יספר כשעת טיפול מלאה.

טיפול קבוצתי יחושב כדלהלן: זמן הטיפול בקבוצה ייספר כזמן הקבוצה בפועל פלוס זמן ההכנה והסידור לאחריה. לדוגמא: קבוצה שנמשכת שעה תיספר כשעה וחצי של טיפול, וקבוצה שנמשכת שעה וחצי תיספר כשעתיים.

טיפול מקוון יאושר במקרים חריגים בלבד לפי שיקול הדעת המקצועי של התוכנית, בתיאום עם דרישות מקום ההכשרה ובהתאם למציאות הביטחונית או מציאות משברית אחרת.

6.5 היעדרויות

ההכשרה המעשית מבוססת על רציפות טיפולית ולמידה מתמשכת. לפיכך, מצופה מן הסטודנטים/ות והלומדים/ות להשתתף באופן מלא בפעילות ההכשרה המעשית, לרבות העבודה הטיפולית, ההדרכה האישית והקבוצתית, ישיבות הצוות וכל פעילות מקצועית הנדרשת במסגרת ההכשרה. בהתאם לדרישות תוכנית ההכשרה ומתווה המל"ג.

הדרישה היא לנוכחות של 100% בשיעורי ההכשרה המעשית, ובעבודה המעשית במסגרות ההכשרה, הן עם המטופלים/ות והן בהדרכה ובישיבות הצוות, כמקובל במסגרות ההכשרה. דרישה זו היא על פי מתווה מל״ג להכשרה קלינית ומתוך הבנה כי מבחינה אתית וטיפולית רצף טיפולי הינו הכרחי ליצירת קשר תומך. במקרים חריגים, שבהם מתקיימות נסיבות אישיות, רפואיות או אחרות המצדיקות היעדרות, ניתן יהיה לאשר מראש היעדרות בהתאם לנהלי תוכנית ההכשרה (עד שתי פגישות בסמסטר), בכפוף לתיאום מראש, להצגת האישורים הנדרשים ולהשלמת החובות והשעות, ככל שיידרש.

במהלך תקופות שבהן מסגרת ההכשרה אינה פועלת בשל חופשות או חגים, יחולו הנהלים המקובלים במסגרת ההכשרה. בתקופות שבהן תוכנית ההכשרה האקדמית נמצאת בפגרה אך מסגרת ההכשרה ממשיכה בפעילותה, תימשך ההכשרה המעשית כסדרה, אלא אם נקבע אחרת על ידי תוכנית ההכשרה ובתיאום עם מסגרת ההכשרה.

בקורסי ההדרכה הקבוצתית המלווים את ההכשרה המעשית תאושר היעדרות אשר לא תעלה על 3 או 4 שבועות כמקובל ובכפוף למדיניות ולדרישות המוסד האקדמי. היעדרות זו תתבצע בתיאום מראש עם המדריכה ויש לקבל עליה אישור בכתב של אחראית ההכשרה המעשית על היעדרות זו.

באחריות הסטודנט/ית או הלומד/ת לפעול בתיאום עם המדריך/ה בשטח ועם מסגרת ההכשרה לצורך היערכות מתאימה להיעדרות, לרבות הכנת המטופלים/ות, שמירה על הרצף הטיפולי והעברת הטיפול, ככל שיידרש ובהתאם לנהלי המסגרת.

במקרים של היעדרות ממושכת עקב מצב רפואי, לרבות היריון, לידה או נסיבות חריגות אחרות, תפעל תוכנית ההכשרה, בשיתוף מסגרת ההכשרה, לקביעת מתווה מתאים להמשך ההכשרה, תוך שמירה על רצף טיפולי, איכות ההכשרה וטובת המטופלים/ות. היעדרות שאושרה מההכשרה בשטח, לא תעלה על 4 שבועות ברצף. בנסיבות חריגות, ובאישור מראש של תוכנית ההכשרה ומסגרת ההכשרה, יהא רשאי/ת הסטודנט/ית או הלומד/ת לקיים קשר טיפולי באמצעים מקוונים או טלפוניים, ככל שהדבר תואם את צורכי המטופל/ת, את נהלי המסגרת ואת העקרונות המקצועיים והאתיים. כאשר היעדרויות או נסיבות חריגות אינן מאפשרות השלמת ההכשרה במתכונתה המקורית, רשאית תוכנית ההכשרה, בהתאם לשיקול דעתה המקצועי, לאשר השלמת שעות, פריסת ההכשרה על פני תקופה ארוכה יותר, דחיית מרכיב ההכשרה המעשית להמשך או כל פתרון אחר, ובלבד שתישמר עמידה בדרישות ההכשרה ובעקרונות המקצועיים והאתיים שעליהם מבוסס מסמך זה.

6.6 תיעוד ובקרה

התיעוד שוטף של שעות ההכשרה בהתאם לנהלי תוכנית ההכשרה הינו באחריות הסטודנטים/ות והלומדים/ות. תוכנית ההכשרה תקבע את אופן הדיווח, הבקרה ואישור השלמת שעות ההכשרה.

פרק ז': הנחיות לזמן חירום

7.1 הנחיות לזמן חירום

מצב חירום הינו מצב כגון: מגיפה, מלחמה, מצב גיאופוליטי או אחר אשר אינו מאפשר המשך קיום למידה והכשרה מעשית כסדרן. במקרים אלה:

ראשי/ות התכניות יעריכו התכנות וצרכים על מנת לאפשר את המשך או הפסקת ההכשרה המעשית ויעבדו בתיאום עם המדריכות/ים הקבוצתיות/ים ומדריכות/ים השטח על מנת לבחון אפשרויות תמיכה ראויות מבחינה קלינית ומקצועית בסטודנטים/ות ובמטופלים/ות, וזאת בהתאם ולאור דרישות מקום ההכשרה, ומוסדות ההכשרה. הפתרונות ייעשו בהתאם לסטנדרטים האתיים של יה״ת.

בעתות חירום לא יהיה שינוי בדרישות ההכשרה המעשית, במספר השעות ובמהותן, וזאת מתוך מחויבות שלא לפגוע באיכות ההכשרה ובסטנדרטים המוסכמים לפיהם בוגרי/ות התכנית עשויים להתקבל בעתיד להעסקה, לרישום ולתכניות המשך לימודים. במקרים של דילמות מקצועיות ואתיות, ראשי/ות התכניות ומרכזי/ות ההכשרה המעשית יציפו את הצרכים והשאלות ליו״ר המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות. במקרה בו יעלה צורך להחליט על מתווה חריג עבור כלל התכניות, יתקיים קשר עם המל״ג, נציגי משרד החינוך ומשרד הבריאות, ותכונס המועצה העליונה לישיבת חירום על מנת לקבל החלטה משותפת המקובלת על כלל התכניות.

במידת הצורך, ניתן יהיה לשקול ע"פ מדיניות התכניות השונות, אפשרות להאריך את תקופת ההכשרה, ולספק הזדמנויות לעבודה קהילתית כיוזמה מחוזית / מקומית או כחלק מיוזמה כלל ארצית של יה״ת והמועצה העליונה, לשיתוף פעולה עם משרד החינוך ומשרד הבריאות. זאת על מנת למצוא הזדמנויות ופתרונות מקצועיים חלופיים שיאפשרו לסטודנטיות להשתלב בפעילות טיפולית או כזו הנושקת לה, לצורך המשך ההכשרה והשלמת צבירת השעות החסרות, בעתות משבר וחירום. לשיקול תכניות ההכשרה, ניתן יהיה לאשר במצב חירום ועל פי צו השעה, שעות נלוות נוספות על ידי השתתפות סטודנטים/ות בהרצאות וכנסים של יה״ת, או בסמינרים מקצועיים המאורגנים ע"י תכניות ההכשרה, או ע"י גופים מקצועיים המקובלים בתחום. ניתן יהיה להכיר במפגשים מקוונים או טלפוניים כשעות טיפול, כל עוד בוצעו בתיאום ובקבלת אישור מראש עם המדריכ/ה במקום ההכשרה, והדרכות יוכלו להתקיים באופן מקוון.

פרק ח': הוראות מעבר, הפסקת לימודים והשלמת ההכשרה

8.1 רציפות ההכשרה

ההכשרה המעשית מבוססת על רצף התפתחותי של למידה, התנסות קלינית והדרכה. לפיכך, קיימת חשיבות לשמירה על רציפות ההכשרה ועל המשכיות התהליך המקצועי לאורך שנות הלימוד וההכשרה המעשית המתקדמת.

8.2 הפסקת ההכשרה

סטודנט/ית או לומד/ת המבקש/ת להפסיק את ההכשרה המעשית במהלך שנת הלימודים ת/יודיע על כך לתוכנית ההכשרה ולמסגרת ההכשרה המעשית, בהתאם לנהלי המוסד האקדמי ולנהלי תוכנית ההכשרה. הפסקת ההכשרה תיעשה באופן המבטיח, ככל הניתן, סיום אחראי של הטיפול במטופלים/ות והעברת הטיפול בהתאם לכללי האתיקה המקצועית ולהנחיות מסגרת ההכשרה.

8.3 חזרה להכשרה לאחר הפסקה

בקשה לחזרה להכשרה לאחר הפסקת לימודים תיבחן על ידי תוכנית ההכשרה, אשר תשקול, בין היתר, את משך ההפסקה, השלמת דרישות הלימודים, השינויים שחלו בדרישות ההכשרה ואת מידת הצורך בהשלמת הכשרה נוספת. במידה והפסקת הלימודים נעשתה בתום התואר השני ולפני השלמת שנת ההכשרה המתקדמת, ניתן יהיה להשלים את שנת ההכשרה עד שש שנים ממועד סיום התואר, אלא אם תיקבע מדיניות אחרת על ידי המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות. במידה ועברו יותר משש שנים מתום התואר השני, תוכנית ההכשרה תהא רשאית לקבוע תנאים לחידוש ההכשרה, בהתאם לשיקול דעת מקצועי ולהוראות המוסד האקדמי, לרבות השלמת אקדמיות ו/או קליניות, התומכות בחזרה ללמידה. במקרים בהם הפסקת הלימודים הייתה שלא ביוזמת הסטודנט/ית או הלומד/ת, בטרם קבלה מחודשת יבחנו התוכניות את הנסיבות במטרה לוודא שאמנם המשך הלימודים רצוי ואפשרי הן מבחינת הלומד/ת והן מבחינת ההתאמה והכשירות לטפל, וזאת מתוך מחויבות אתית הטיפולית כלפי המטופלים/ות.

8.4 השלמת ההכשרה

סטודנטים/ות ולומדים/ות שלא השלימו את מלוא דרישות ההכשרה המעשית יהיו רשאים/ות להשלים

<u>המועצה העליונה לטיפול באמצעות אמנויות בישראל</u>

אמנות חזותית, ביבליותרפיה, דרמה, מוסיקה, פסיכודרמה, תנועה ומחול

את החובות הנדרשות בהתאם לנהלי תוכנית ההכשרה ובהתאם להוראות המוסד האקדמי.